

Жоомарт Боконбаев.

Joomart Bokonbaev

**Поэзия падышасы The
king of the poetry**

The translator of the poems

Doctor of philology. Karaeva.

Zina

Contents

- a. Editor's note
- b. Zina's verses
- c. King of the poetry

- 1.To Joomart
Жоомартка)
- 2. Remembrance for Joomart
(Жоомартты эстелик)
- 3.The Rock
Аска
- 4.Ballad(Elergy)
Баллада
- 5. Meeting
Жолугушуу
- 6.Dream
Кыял.....
- 7.My friend left for that world

- 8.To the nightingale
..... Булбулга.....
- 9.To Kubanichbek Malikov.
Кубанычбек Маликовго
- 10. A man's power is stronger than a castle
Чептен эрдин кчу бек
- 11. Young man's speech to a girl
Жигиттин кызга айтканы
- 12. To Abay

Абайга

13. I do not write my verses for fun

14. The king of the word Сез

падышасы

15. From three bards

Уч акындан

16. Farewell my Ala-Too, your son left for the war. Кош

Ала -Тоо уулун кетти майданга

17. Арым

Арым

18. Winter mountains

Кышкы тоо

19. Do not remember the past

Откенду кайра эскербе

20. My heart is a dome drum

Журегум менин добулбас

21. Moonlit night in the lake

Айлуу тунде кел бою

21. The bard and the young lady.

Акын жана келин.

22. Life

Омур

23. Among the waves

Толкундар арасында

24. The wings of the girl .

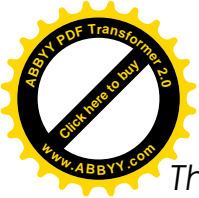
Кыздын канаты

Editor's notes.

Translation is a difficult art. No language is exactly like any other. The translator must often choose between a more literal translation of words or a changing of words and phrases to reflect meaning more accurately. Translation of poetry is even more difficult than prose, as the meaning of a poem depends not just on what is said, but on how it is said, and—very importantly—on what is left unsaid. Metaphor and imagery play a great part, as do the sounds of the language. So much cultural meaning is implied in poetry, and this can often not be translated in any words. Thus it is with a certain trepidation that we undertake the translation of the following poems.

Joomart's poems have great meaning to Kyrgyz people. He wrote intensely lyrical love poems and moving patriotic poems during a formative time in his country. This is the first time these works have been translated into English, and we have tried to preserve the feeling of the poems, without distorting the wording too much. Rhyme has sometimes been sacrificed for the overall sound of the words, where, for example, rhyme in the English version would sound too stilted or odd. On the other hand, some images in Kyrgyz, such as comparing a splashing stream to pearls falling over the rocks, translate very well, and bring to English a new piece of imagery. Thus, we hope to have brought to the final English version of the poems a close approximation of the flavor of Joomart's poems.

These poems can give us a bit of insight not only into the mind of one poet, but into the overall tenor of his times and his culture. Joomart left this record for his people, and we hope they can now also be enjoyed by non-Kyrgyz speakers as well.

*Candace Lee Lower Peace Corps
Volunteer International University of
Kyrgyzstan*

To Joomart

*Ырларыңыз кымыз менен гул жыттанат
Арым суусун жуткандай чанкооң канат
Чолпон Ата тоолорунун ноотасындай
Музыкасы тээ бийиктен обон салат*

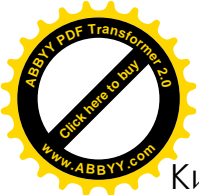
*Your verses taste of kumus and flower You enjoy as if
you drink from Arum river You see music tone of
Cholpon -Ata mountains The melody is heard with the
highest power*

*Karaeva Zina Doctor of
Philology. Fulbright scholar
2002. The University of
Michigan*

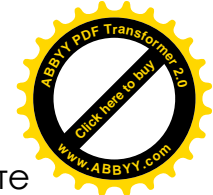
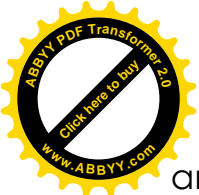

Поэзия падышасы.

Кыргыз калкына Октябрь революциясы орногондон кийинки , 1917 жылдан кийинки керунуктуу жана белгилуу жазуучулардын бири болуп саналат. Ал 1910 жылы Жалал-Абад облусунда Токтогул районундагы Мазар-Суу айылында жарык дүйнеге келген. Жоомарт балалыгын Мазар-Суу айылында ата-энеси менен чогууу еткерген. Апасы, Алтынай абдан таланттуу адам болгон. Жоомартка апасы кептеген жомокторду, элдик ооз эки чыгармаларды айтып берип, уулунун дүйнеге болгон кез карашышын адабий денгээлде калыптануусуна ете кеп кеме керткен жана таасирин тийгизген. Балалык кезинен етуп, чоц жигит болуп калганда аны (Фрунзеге) Бишкекке окууга женетушет, бул жерде поэзия жазуу боюнча гана эмес техникумдагы студенттердин эн алдынкыларынан болуп окуйт. Бул мезгил совет бийлигинин башталышы болгондугуна байланыштуу кедей адамдар байларга кул болуп кызмат кылуу менен байлардан бир аз жер алышып , аны иштетип, меме жемиш , жашылчаларды тигишкен , ошондой жумуштардын табылганына ыраазы болушкан . Мына ушундай табыйгый ден-соолуктары чын жана руханий дүйнелеру кенен адамдарды керуп , Жоомарт алардын образдарын езунун ырларында кенен чагылдырган.

Кийинчерээк согуш башталып акындардын баарын фронтко алып кетишкен. Бирок ошол мезгилде мамлекет тарабынан атайын токтом кабыл алынып, Жоомартка окшогон кыргыздын таланттуу адамдарын аскерден кайрадан чакыртып алышкан жана аларды фронтко женетууге тыюу салышкан. Жоомарт акын фронтон кайтып келери менен согушуп жаткан адамдардын баатырдыгын, эрдигин, айылда жашап жаткан адамдардын канчалык денгээлде эмгекчилдигин, кужурмендуулугун, ак пейилдуулугун, иштемкорлугун, советтик солдаттардын кайраттуулугун керсетуу максатында чыгармаларды жазууга киришкен. Чыгармаларында согуштун кесепеттуу жактарын да езунун ырларында чагылдырууга аракет жасаган. Согуш аяктагандай кийин Кыргыз Республикасындагы Жазуучулар Союзунун жетекчиси болуп иштеп, езунун ишин жакшы билген жетекчи катары эсептелген. Жоомарттын акындык таланты жаш кезинен эле белгилуу болуп, анын талантынын есүшүнө езгече ата-энеси кебуреек туртку болгон. Акындык дараметинин жогорку денгээлде экендиги жаш кезинен эле байкалгандыгына байланыштуу, анын чеберчилиги ете жогорку денгээлге кетеруле баштап, акындык чеберчилигинин енуугусу дароо эле байкалат. Анын поэтикалык керецгусу чыгармаларынын башаты жана булактары катары элдик легендалар, жомоктор, балладалар, чон жана кичине эпостор кирет. Жоомарт ата, езу айтып кеткендей «елец» сездун падышасы деп так, ошол ырларды кооз кылып, ийине жеткирип жазгандыгына байланыштуу Жоомарт атаны "поэзиянын падышасы" деп атоого татыктуу акын. Акындын чыгармалары кыргыз эли тарабынан гана жогору бааланбастан, езунун ар турдуу улуттагы, маданияттагы кесиптештери, достору, курбу-курдаштары тарабынана да ете жогорку денгээлде бааланган. Алар Жоомартты баалап, акын курбулары дагы Жоомарт ата учун канчалаган ыр саптарын арнашкан. Ошондуктан китептин башында Жоомарт атага арналып жазылган бир нече ыр саптарын которуп берууну тура таптык. Анын талантын балаган кесиптеш курбулары Жоомарт учун кептеген ырларды жазышкан жана аны анык эле поэзия падышасы деп эсептешкен. Ал эми

анын ырларын окуп, ага суугарылыган жаштарыбыздын саны дагы өтө арбын, алар Жоомарт атаны эч качан унутушпайт . Жоомарт атанын артында аны эскерип, баалап алуучу калдайган калкы, уул-кызы, күйөө баласы, келини ,неберелери турат. Ал эми бул китепчени, Токтогулдук бир кыздын сизге тартуулаган белеги катары кабыл алыңыз . Поэзияны чет тилине адекваттуу , толук которуу мүмкүн эмес экендиги баарыбызга белгилүү, бирок колдон келген аракетти жасап, англис тилине сүйлөөчү жараандарга жок дегенде негизги айтайын деген ойлорду жеткирууну максат кылып койдум.

The king of the poetry

Joomart Bokonbaev is one of the fathers of modern Kyrgyz literature since the October Revolution in 1917. He was born in 1910 in the village of Mazar Soo, in Toktogul district, Djalal-Abad region. He spent his childhood in the village with his father and his mother, Altynay, who was a very talented woman. She told Joomart many folk songs that influenced the development of his world view. As an adult he was sent to study in Frunze (now Bishkek) and here he was one of the pioneers in the college as well as in poetry.

It was the time of the beginning of soviet power, and very poor people who had been slaves of the rich got some land to grow crops and vegetables , and they were grateful for that. Seeing the people's strong, positive mood and their activities, Joomart depicted them in his verses.

Later the war began and he was sent to the front. However, the government decreed that special people like him should not be sent to war so he was called back. As soon as he came from the front he began to develop his works to depict the people's lives in the war, how brave the soviet soldiers and country people were. He wrote many verses about the war, including the negative aspects. As soon as the war was over he worked as the Chairperson of the writers union of Kyrgyzstan, and it was very productive.

Joomart's talent was developed from his early childhood, when his mother and father supported his writings. He was a real master of the word, a master of Kyrgyz poetry and this was clear from the very beginning of his poetic carrier. His poetic sources were different ballads, legends, epical creations and fairy tales. He was the true king of the words. He was valued not only by the people but also by famous poets of his time of different cultures and by friends. Many verses by other poets were devoted to him.

At the beginning of the book I would like to include the verses that are dedicated to Joomart Bokonbaev by his friends. He had many friends who wrote about him as the king of the words for Kyrgyzstan. There is, as well, a younger generation who have never forgotton him. He had his nation, his son and a daughter, son in law, daughter in law and grandchildren who can value you and remember you for ever .

This translation is a small present from the daughter of Masar-Soo where you were born. I hope that English speaking people will enjoy reading these verses in English, though it is impossible to do an adequate translation for 100 % in poetry I tried to do all my best to give the main idea of his poetry in the process of translation.

Жоомартка эстелик

Каламын еткур курчунан
Кадырын кепке билинди
Каргаша елум жармашыып
Соолутту сайма гулунду

Толкуну элен дайрадай
Токтолбой бир сез жазганда
Кецитип нуска таштадыц
Келечекте жаштарга

(Алыкул Усенбаев)

Remembrance of Joomart

Because of the sharpness of your pen, You
became immediately famous. But death
followed after your steps, It made your lovely
flowers be faded.

Your talent was like an ocean, With waves
breaking on the shore. Your meaningful
verses for the youth, Will be in memory of the
nation more.

(Alymkul Ysenbaev)

Аска

Алтын булут айланып, Аскага
келип тунеду/ Агарып аткан
тац менен, Асманга ойноп
женеду.

Шуудурум тушуп бооруна,
Булуттан нымдуу из калды.
Кабагын туйуп талаада,
Акырын аска ыйлады.

The Rock

Golden clouds rounding, Came to
sleep in the rock. As soon as the dawn
appeared, They travelled, playing in
the sky.

There appeared the dew in the rock,
Their steps left in the highest rock . Rock
stayed in a bad temper, It even cried in
a very tender voice.

Баллада

Сулуу кыз дениз бойлоп басып келди,
Эркелеп курбусуна мындай деди:

«Тушурдум бугун мында берметимди
Тубуне сузуп барып алып берчи!

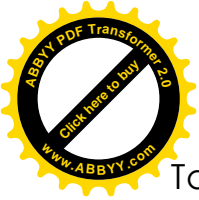
Актайсын муну менен сүйгенунду !»
Легенде жаштын каны кайнап кетти

Айтканда жүрек шертин сүйгөн курбу,
Тартынбай суу тубуне боюн урду.

Терендеп ак кебуктер чыгып жаты,
Шарпылдап толкун келип кайра тартты.

Лагы да толкун келип жарга тийди
Аралаш жан курбуну ала келди

О бакыт! Тируу экен колдо бермет, Бирок
да кайгыргансып басып келет.

Талыган буту менен арац басты,
Тогулуп ийнин карай тармал чачы.

« Айтчы мен сүйөмунбу , сүйбеймунбу,
өмурден артык керем бир езунду».

Айтканынды жок дебей сузуп бардым,
Акак таштын устунен таап алдым.

«Алгын»- деп кез жиберди суйгенуне, Оз
жанынан артыкча кергенуне.

Жооп берди: «О жаным , курбум менин,
Дагы барып акакты алып келгин».

Тайманбай дагы жигит сууга кирди,
Акакты таба албасам елдум деди.

Терендеп ак кебуктер чыгып жаты,
Шарпылдап толкун келип кайра тартты.

Дагы да толкун ойноп жарга согот,
Бирок да курбуну алып келгени жок.

Ballad (Elegy)

The beauty comes tenderly along the sea, And
she says to her lover endearing.

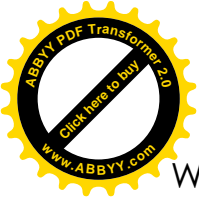
"I have dropped my pearls into the water, Could you
bring me them back from the sea.

You can prove your love only by bringing them", He
went out of his mind hearing her words then.

Thinking about his sweetheart, he, as he promised,
Jumped into the water only to bring the cursed.

White high spreading foams, the spray off,
Waves breaking on the shore take him off.

When the waves came back and lashed the rock, A boy appeared with pearls in his hands, shocked.

What a happiness! He is alive with pearls in his palm, He had no strength, felt sad , trudged slowly and calm.

He was tired to death and worn out after the sea, His curly, thick and twisted hair beautified him dearly. "Please, tell me if I proved my love for you", asked a boy, "Your saw that your love is dearer then my own life really.

I refused you nothing to make you happy, fulfilled your wish, I found your pearls on a gemstone under the sea that I wish.

Here you are. You are welcome to take your fair pearls"., Giving the pearls, the lad glanced at her with excited eyes.

The girl was greedy and hungered to have that gem stone , "Oh, my dear beloved, will you bring me that precious stone."

Promptly the lad dived to the sea to bring her the needy stone, "If I can't find the stone I'll die", thought the boy in the water alone.

Again white foams leaps from the very bottom of the vast sea; Waves break on shore and spray pummels rock without need.

The waves play again and again on the shore, But it doesn't bring back the girl's bony any more.

Жолугушуу

1

Ал кезекте сен чырымтал мөн кырчын, Ал
кезекте мен балапан сен кызсын. Жашыл
жайлоо жалбырагы кайындын, Жайдары
естук балын соруп турмуштун.

2

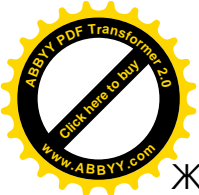
Кундур тундур кулку оюнга тойбодук, Кун
нурундай кенул келун бойлодук.
Кубанычтын кучагында эркелеп,
Кубалаштык суу чачышып ойнодук.

3

Бирге журуп тоо боорунан гул терип,
Куугум кирип кун батканын билбедик.
Балбылдаган шам чырактай емурде,
Балалыктын бал мемесун бир жедик.

4

Жылдар етту балалыкты женеттук,

Жазгы гүлдей жаш сабына тенештик.
Тан тамаша чарбагында сайрандап,
Тал чыбыктай таалай менен тең естук.

5

Тан мезгили чолпон балкып чыгаарда, Тун
кузетуп сутак уну тынаарда. Тоо жаңырытып
шаркыраган дайранын, Боюндагы уйпаланган
ыранда.

Мен айтканмын «емур бою эсте»- деп, Сен
айткансын «мени таштап кетпе деп». Кун
чачырап сапарыма чыгаарда, Карап турдуң
кездун жашы мелтулдеп.

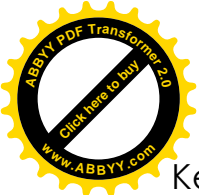
Тутуну жок ортко тушкен жүрегум, Сен да
мендей жалындайсың билемин. «Качан келет
сапарынан»- деп журуп, Сагынгандан
саргайгандыр ирениң.

8

Унутпаймын емур бою «мен» дедиң,
«Унутпагын эстеп жургун сен»-дедиң.
Айлар чубап жыл зымырап жатса да, Же
мен барып же бир езун келбедиң.

9

Барам деген сезунду угуп суйундум, Бала
чакта сырын чечип туйундун.

Көгүчкендей учкул кенул толкуса, Кез
жетпеген келу терец суйуунун. Келдин
дагы таарындай сыягыц, Кекээр
менен амандыгым сурадыц. Отко
салсац , сууга салсац езуц бил
Мандайымда балбылдаган чырагым

10

Ойлондуруп жаш емурдун кундеруц,
Угулгансыйт ошондогу кулгенуц. Кецул
калып кез кербеген немедей, Керушкенде
неге колун бербедиц.

11

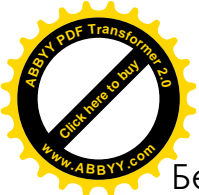
Сен тугейум сен емурдун кошогу,
Антыбыз бар эстеп керчу ошону.
Мурункудай кучагыма жыгылчы,
Муцайбачы мулде муунум бошоду.

12

Кумсарбачы мага неге таарындыц,
Куса болуп, кучагынды сагындым.
Бугункудей кезигишкен учурда, Муцга
батып буркелбечу жарыгым.

13

Ысык кунде келекенде уктайын, Суук
кунде сеелетуцден чыкпайын. Бери
келчи кадимки цдей жаныма,

Бек кучактап алкымындан жыттайын.

14

Бирге кулуп бирге ойногон балачак,
Бирге жүрсөк дагы сонун жарашат.
Океаны ардак менен таалайдын,
Алдыбызда ай нурундай карасак.

Meeting

1.

At that time I was green as a willow, the youngest, As the green birch leaves of the pasture the tenderst. I was like a fresh young groom, you were a bride, We spent our beautiful and happy days together. **2**

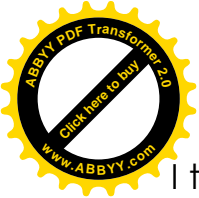
We hungered for the true young laughter , We walked on the bank of our young river . We made dear to us our happy life, Playing hide and seek sprinkling with water. **3**

We picked different mountain flowers together, And did notice the dawn and the morn ever. Our life was light as a candle for us all the time, We always ate our childhood fruits together. **4**

Years passed and we saw our childhood off, We were like spring flowers at time of girlhood. We had great joy in the garden of the childhood, We grew up together with trees of happiness . **5**

In the early dawn when Venus just began to appear, The bird songs were to be stopped coming near . We were near the bank of the long river together, The green grass of the bank that is massed up here.

6

I told you to remember me for ever, And you told me "do not leave me never ". When I was leaving for my trip during the sunshine, You swept your tears from your face together.

7

My heart was burning as fire without smoke, I know you were in the same state you were. Looking forward to my return to your place, You were sick , tired, you were pale here .

8

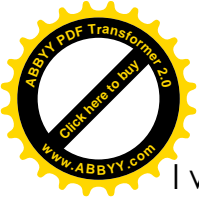
"I will never forget you" -were my promise words, "Do not forget me and remember" were those . Years and days passed like a flying bird in the sky, Neither you came nor did I remember you the most. 9

I was so glad hearing about your returning to me, Wanted to remember our childhood , and to see . If we enjoy thinking about our sincere mutual love , We felt how deeply we loved each other , you see. Once you came to greet coldly me , I gave the way, And you said "hello " in a cold and an ironical way . What ever torture you can do with me in that way, My dear, my darling,my shining star, I love you anyway. 10.

You make me remind our past green years, I always remember your laughter, oh my dear. You behave like stranger who's disgruntled ever, You did not shake my hand as a friend,here.

11.

You're my inseperable an'a my swan song, We enjoed with our oath, remember that long.

I would like you to embarrass you like before, Don't be sad, for what I felt so bad for a long. 12

Don't be washed out and be upset for me , I adour to be embrased by you and love you. We meet like today and together only once, Do not be sad my dear, neat beloved and gold.

13

Let me sleep under your trees in the sunshine, Let me be warmed during winter blue sky. Please come up to me, oh my, dear bony, I kiss you with great passion and delight.

14.

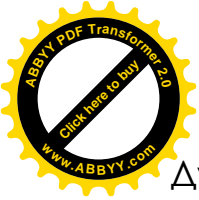
It was a great pleasure to play together, It looks more beautiful to depart never. To swim joyfully in the ocean of happiness, Our future is shining for us and for ever .

Тилегим

Атам Манас сыяктуу,
Эр болсом деп тилеймин.
Душман кечип ете алгыз,
Кел болсом деп тилеймин.

Кожожаштай кезге атар ,
Мерген болсом жазбаган. Батыр
болсом Чубактай, Басынып
жоодон качпаган.

Кыргынды салсам душманга,

Дуйшенкулдай тайманбай.
Айкырып тийип качырсам,
Алмамбет жоону сайгандай.

«Элге кызмат кылгын»-деп,
Энем мени тередуц.
Чолпонбайдай Шер болуп,
Кепко тийсин керегим.

My dream

I like our national hero Manas-a father, I would like to be the same one- Rather! I would like to be a lake deep and large, That all the enemies can't cross either.

I would like to be a hunter like Kojojash, As a master of shooting game, good gosh. I would like to be as brave as Chubak, Who never goes from enemies and back.

To serve my nation was my mission, My mother gave birth for this reason. It would be good to be like Cholponbay, Who was needy strongly by his people.

I might have fought with my enemies, Like Duishonkul, my countryman, please. The enemies would draw backward, Like Almambet, who showed his masterpiece.

Курдашымдан айрылдым

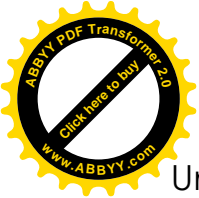
Балапан кезден жан курбу,
Бирге окудук кааладан.
Эрме чел бетин гүлдеткен,
Элибиз кетпейт санаадан.

Кокустан келген ажалдан, Кете
бердиц арадан. Журегум кантип
айыгат, Жоке, озун салган
жарадан.

Ала-тоо гүлун тандашып, Бирге
узебуз дечу элек. Аркырап аккан
дайрадан, Бир кечебиз дечу элек.
Майданга кетсек , майданга, Бир
киребиз дечу элек. Ажыратып
езумден, Шум ажал кетти
жетелеп.

My friend left for that world

Like two birds we were always together, No
way for parting away and never.
Remembering our home country that is, Like
a beautiful picture near the river.

Unexpected death took you from us away,
You left us keeping deep silence anyway.
My broken heart will never be cured,
Joke, from the injury that you gave that day .....

Choosing beautiful magic mountain flowers, We
dreamed to pick them up all the hours. If we
meet even a wild river on our way, We always
promised to cross saying "never". Even here is the
battle for us anywhere, We were always ready to
be there . Death took you from this world, There
was no way for me to take care.

(Kubanychbek Malikov)

Булбулга

Калеминден тунук сырлар тегулген,
Кыргыз эли эч чыгарбайт кецулден.
Кала албадык ажыратып езуцду,
Кыянатчыл каршы келген елумден.

To the nightingale

Sincere thoughts poured from your pen, Kyrgyz
people never forget you then. We can't help you
to keep your life, From dangerous and
unexpected death.

(Shekerbek Sherkulov)

Чептен эрдин кучу бек.

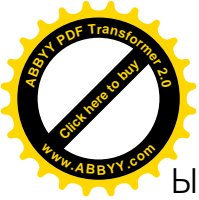
Байыркы бир заманда эл бар экен, Озунчо эркин ээн жашап турган. Багында булбул сайрап гул жадырап, Башкача сонун жерде мекен кылган.

Ар жылы кучтуу жоолор каптап кирип, Талоонго салат экен мулкун малын. Ойрондоп эчен кымбат ордолорду, Олжолоп алып кетип сулууларын.

Кордугу душмандардын жанга батып, Бир куну кецешууго эл чогулду. Бардык куч, бардык мулкун сарып кылып, Жоо откуз бекем чепти курмак болду.

Айлантып Кен олкосун дубал куруп, Киришти эмгегине кун откорбой. Которуп пайдубалын келген кезде, Кайрадан кулап тушот жар кочкондой.

Калыц журт кайгыланды кансырады, Катардан которо албай пайдубалды. «Себебтен бул укмуштун Ким табат »деп,

Ырчылар жар чакырды кууго салды.

Бири айтты «Асыл таштан койгун»-деди, Бири айтты «Ак боз бээни сойгун» - деди. Асыл таш алтын менен койсо дагы, Токтобой дубал кечуп кулай берди.

Тартышты капаланып калк убара, Ойлонуп таба албады коп улама. «Мен чечем бул туйунду » деп сүйледу, Жылан бут, аксакалдуу бир карыя.

Карыя токсонжашка келген экен,
Кыдырып бут дуйнону керген экен.
Акылы алмаз менен болоттон курч,
Алыскы бир ажайып жерден экен.

Качанкы чечилбеген сырды угууга, Калайык жабылышып кулак турду. Сакалын он кол менен сылап алып, Салмактуу коргошундай сезге кирди.

Калп болбойт карыянын айткан кеби, Калайык акылыма кенсен деди. -Тук кечпейт бул дубалын кылым бою, Тируулей бир кишини кемсен деди.

Башка сез айтканы жок басып кетти, Карыя кайырдашып колун булгап. «Кандай» -деп эки жолу сурабастан, Баштарын жерге салды Эл тунжурап.

« - Кайсы эр бул кызматка чыгаар экен, Бул дубал эр канына кумар экен?- » Деп ырдап бир топ ырчы элди айланып, Кун бою жар чакырды эчен-эчен....

Биреє да мен чыгам деп сез катпастан,
Мостоюп карап турду дудуктанып. Обдулуп
он уч жашар бир жетимче, Сүйледу
жаман тонун чечип салып.

« - Уктум да шашкан бойдон келдим »- деди,
- Мен даяр тезден Гана кемгун - деди, -
- Арманым дунуйеде эч калбайт го,
Жарасам керегине элден деди.

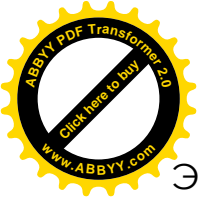
Жаш бала пай-дубалга барып турду,
Копчулук курек менен чачты кумду. Ангыча
алсыраган , жалбарынкы, Боздогон мун
кайгылуу ун угулду.

Бир караан шашып чуркап келет экен, Бул
караан жаш баланын энеси экен. Атадан
жетим калган жалгыз уулун, Алпештеп
айнегим деп эркелеткен.

« - Кулунум кучактайын мында келчи»,
Кууратпа карыганда апакенди. Кембегун
жалгызымды кембегун деп, Кезунен жаш
куюлуп ыйлап келди.

« - ...Ыйлабай кез жашыцды тыйгын эне,
Ырайым жетимице кылгын эне. Жаныцдан
артык коргон тууган элдин, Жалгызыц
жарап кетсин керегине.

Уулуцдун убайын керем деп тиленип,
Ушундай ишке арнадыц бакпадыцбы.
«Эркетай элиц учун курман бол»-деп, Эч
качан унутпаймын айтканыцды.

Энеси элге карап сез баштады, Маанисин
байкап туруп айткан кептин. « - Ата журт
кызматына жанды берип, Айланам ак сутумду
актап кеттиц !».

Жалбарды жалгызына, беттен епту,
Аарчыды жашга толгон эки кезду.
Колуна курек алып кайрат менен,
Кемууго баласына кумду септи.

« - Энеке бул кылганыц адамчылык ,
Журегуц акак , бермет таштан тунук.
етебей калайыктын бир кызматын,
Журбеймун жер бетинде адамсынып.

Коштошуп ебушту эне бала, Кайраты
бул экеенун ташкан дайра. Кум толуп
алкымына келген кезде, Шып этип
жетип келди да карыя.

« -Кембегун бул Баланы ачкын »- деди, _ Чеп
курбай уй уйуне кайткын -деди. Которбо чеп
коргондун кереги жок, Кордукка мындай
балдар бербейт элди.

Киришсе Ким да болсо чеп тургузат, Чеп- ылай
каптап кирсе душман бузат. Балдарын бары
ушундай есуп турса, Багынтып бул журукту Ким
коркутат?!

Черди жаз, Тепкин шапар,Кургун сайран, «Чеп
жок »- деп кайгы тартып кам санаба. Кандай
жоо басып кирип, баш ийдирмек, Турганда
мындай эне , мындай бала.

31.06. 42.

A man's power is stronger than a castle

Once upon a time there lived a nation, They developed a lot of democratization. The nightingales sang in their gardens, This country was a special place of delectation.

Then strong enemies came to harm every year, They captured all the wealth and the power. They ruined all houses and palaces all, They carried beauties of the nation everywhere.

The people were sick and tired of their attacks, All of them gathered to discuss from their hearts. They would build a fortress to protect from enemies, Deciding to collect all the wealth and strong arms.

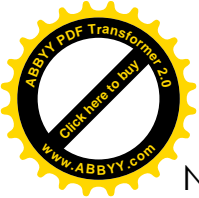
They began to build a huge fortress round the city, People did not waste their time in the kitchen. But as soon as they began to build the foundation, It fell down and down and melted like a little honey.

The people were sad and didn't know what to do, Everybody tried to make it strong as they could do . There were great advertisements to find the reason, Recited by bards and by singers out loud too.

One said to put a precious stone in to keep it strong, Others told to slash a grey mare to keep it long. They mixed gold, silver and brilliance with cement, But there was no result from that activity at all.

The nation wasted their silver, time, wealth and health,

No result appeared from the ideas of generations in depth. Suddenly a man with a white beard and bare feet appeared, Uttering the words "I can decide the problem myself".

The old man was about ninety, maybe even more, He had seen ups and downs of life more and more. He was evidently smart and bright, quick witted as well, What a magic it was. An unknown place he came from.

The people were all ears to know the wisdom of the man, How a whole nation's troubles might be decided then. The man, touching his beard with his right hand, Began to talk quietly ,phlegmatically about the problem.

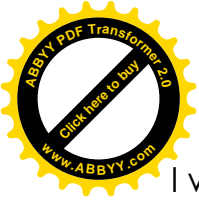
There was no lie in the old man's words as an expert, "I'd like you to listen to my practically proved words. The fortress will never fall down again and again, If we dig or lay a live person together with the stones."

He kept silent and stepped a side, saying nothing more, He said "good bye" to the people near by standing. The nation was at a loss, no question "why" and "how" , They were tortured by the proposal, no understanding.

Who dares to die for the sake of a local fortress?, If the fortress really hungers for a hero's strength. Again there appeared bards and singers to advertise, Asking the nation "Who is courageous enough to die for this?"

Everybody kept silent, nobody appeared to sacrifice himself, Numbly the people wondered, waited for clarification by itself. Suddenly a 13 year old boy came out of the thick crowd, Took off his old coat, said with great courage I'm ready myself.

"I hurried, hearing about the misfortune of my population, I'd like to be a noble sacrifice from my dear loving nation.

I will be in seventh heaven with great pleasure,
If I die in favor of our people and protecting foundation.

A boy stood on the foundation ready to die a head to go , The
people began to dig him a grave without saying "no".
Suddenly a slender figure was silhouetted against the wall ,
And a bitter cry and repeating voice was hardly heard so.

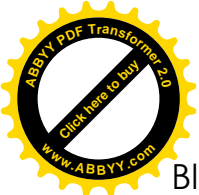
A slight woman's figure was in a hurry and came too, It was
mother crying, for the life of the only son cool. He was her
only hope and dear son who was alone, Whom she
brought up tender without his fatherhood.

Oh, my darling, my honey, do not leave me, my dear, Don't torture your
mother in her old age now, here. Oh, my people please do not bury the
only dear son , Tears poured down her cheeks as she came near and near
.

"Don't cry, stop shedding your tears, my mother, Bless your orphan son
then crying out here, my dear . You taught me to love my motherland,
even die for it, Let me serve and your sweet dreams will come true here.

You brought me up to serve for the motherland, You
dreamed about heroic deals in my homeland. I never
forget you always told me and persuaded me, 'Do die for
the sake of your home country' my son."

His mother addressed saying these words to the nation, Listening to her
son's words and coming to a decision. "If you die for the sake of your
motherland my dear son, You have to do all your best and that is a good
conclusion.

Blessing her son, she kissed his forehead one last time, Wiped her shedding tears from her crying , red eyes. She also began to dig her son's grave together with people, Covering her son with the sand, she seemed not so nice.

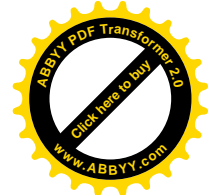
Oh, my mother, you are the best Mother in the world, Your heart is brilliant and brighter then precious stone. It is a greater honor to die for the sake of my mother land, Then to live without purposeful life and work in this world.

They talked to each other and gave farewell kisses not so long, Faith for goodness and the powers the life makes it very strong. The people covered the boy untill his neck and more and more, That man appeared unexpectedly to the crowd alone not for a long.

"Oh, my people, do not bury this boy together with the cement, Don't build a fortress at all.Go home everybody and have a rest. There is no need to build any fortress for the your nation, Such fellows like him never give their mother land to the enimies .

If you intend to build a citadel, you can do it, no saying, If it is made of ground or brick, it may fall down one day. If you, guys and children will be brought up like this boy , No enemy frightens your people's heart anywhere, anyway.

Enjoy the life and this day and admire your people rather, A big castle on border won't help from the enemies eighter . No enemy can enter your border, dares to open your door, When there is such a **Son** of the country, and such a **Mother.**"

Жигиттин кызга айтканы.

Айттым салам калам каш,
Сага курман малда , баш.
Сагынганда сени ойлоп,
Келер кезге ысык жаш.

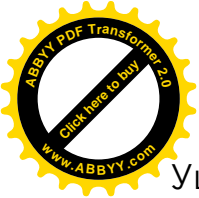
Сенден артык Жан туубас,
Тууса туулар арыбас. Бир
езуцден башкага, Ашыктыгым
айтылбас.

Асыл адам айныбас, Бир
бетинен кайрылбас.
Кербесем да,керсем да,
Кецулум сенден айрылбас.

Кезум жатка карабас, Жат да
мага жарабас. Тар тешекто
тешуцду, Жыттаар белеем
жылацач.

Ийинимде сиздин чач,
Айкалышып тай- тайлаш.
Лаззат кылсак болбойбу, Кез
жумулуу кенул мас.

Сизде сымбат бизде ыклас,

Ушул сезум баары ырас.
Сиздей жардын жалгандан,
Кызыгына жан тойбос. Алдастап
журок ойгонбос, Этин этке
тийгенде. Демин тийип суйгенде,
Бой чымырап дене эрип. Ичим
оттой куйгенде, Алышып ойноп
биз журдук. Айлуу тун салкын ал
кунде, Журек балкып ийгенде.
Ичке сырды туйгенде, Издеп
табар шумкармын, Жарашыктуу
суйгунду, Айтышкан сырды ал
кунку, Кылыгында жок айып,
Карап турсац мунайып,
Кекуректү куйкалап, Кезум
толбойт керкуне, Керсем дагы
жуз кабат. Ысык тартып барасын,
Бир саттан бир саат, Сиз
кыргоол жез канат Ач бетинди
бир карат, Жакындачы -жандачы,
Тамагыцдан аймалат.

Young man's speech to a girl

My greetings, my curly eye-lashed one, I
sacrifice my soul and my wealth at last.
When I miss you ,I hunger to see you, Hot
tears fall down from my eyes fast.

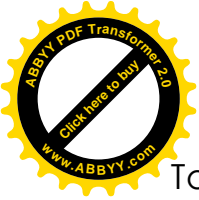
There is no beauty for me like you are, No any
other beauties here to compare. My tender love
and my excited passion , Will be hallowed ,
venerated by you there.

True friends have unchanging behavior, I am ready to
support your love my dear. No matter I if meet you or
don't meet you, My thoughts are always there, where
you are.

I never let my attention wander to maidens, I will
keep silent before all other bright ladies. I might be
drunk for your beauty all the time, When I scent your
sweet perfumed breast again.

There is your untressed hair on my shoulders, Enjoy
being love birds always , in any weather. Let us feel
subtle delight once in our life, Eyes closed but open in
mind, bodies together.

Your slender figure always makes me mad, I tell the
truth of love that I hunger your love . I can't help
admiring a lady of such high spirit, Love you, who
touches my affectionate heart.

Touching your tender body I bear good feelings, Your deep breath with an excited passion keeps me. In a prison of love with wonderful days and nights, Enjoying our love, when our hearts melted and receive.

When I was burned like a fire being together , When we were together ,you said "no" never . Always enjoying the beauty of the deep night, Our hearts melted and we enjoyed however .

9

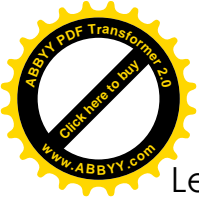
When you were hidden from all and everywhere, It was me who couldn find you so quickly there. Always charmed by your beauty and your stance, It was me who enjoyed going together anywhere.

10

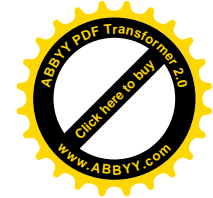
We told all our secrets to each other, I enjoyed your coquetry more and rather. When I stared at you,expressing my love , There was no unnaturalness in and **there**.

I can help admiring with the beauty of your body, And enjoying with your bosom that was holy. Even I saw you thousands of times ,all the time , You are warming my heart with your presence joyly.

You will change into a bird with the iron wings, From time to time you become the bird of the kings. Let me look at your moony face and enjoy your dreams, Come my dear, beloved to me , to me and only to me.

Let me kiss your throat and let me enjoy your dreams,

Абайга

Сары Арканы турак кылып,
Шамал менен кечупсун. Кун
жетпеген нечен булбул, Кумда
сайрап етупсун.

To Abay.

Your are an inhabitant of great Sary-Arka , wild desert, You move from one place to another like a wind that curls. You have the sweet throat of a nightingale, the sun admires you, You sang your songs in the deep of the sand land that cools.

(1937 .1.2.)

Мен жазбаймын ырларымды эрмек учун

Мен жазбаймын ырларымды эрмек учун,
Жокту , барды , жомокту термек учун. Кекуреги
сезимдуу еткур тилдуу, Жаздым,улгу жаштарга
бермек учун, Талабы бар татыктуу сезумду
угар, Кенулунун кезу ачык сезгеги учун.

I do not write my verses for fun

I do not write my verses for fun and for entertaining,
I do not collect paltry considerations or fairy tales.
For those who are clever and who are smart,
Let my verses is to be a good lesson for young people.
I write for those who can value my sincere words,
For those who are wise to understand and to digest.

Соз падышасы

Элон сездун падыщасы сез сарасы,
Кыйындан кыйыштыраар- эр даанасы.
Тилге женил журекко жылуу тийип, Теп
тегиз жылуу келсин айланасы. Б етен
сезден булганса сез арасы, Ал акындын
билимсиз бечарасы.

The king of the word

Song is the king of the words with its huge palace, Grinding,
welding is the sweet job of the poet guys. Words are candles of
the mind; they warm your heart, No obstacles should meet to
quick understanding. If there is a bad smelling word among
other pleasant ones, The bard is to be a bad one ; he is to be
blamed for it.

Уч акындан

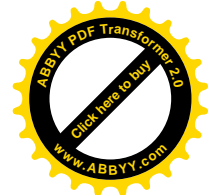
(Гете, Лермонтов, Жана Абайдан)
Карангы тундо тоо каалгып, Уйкуга
кетер балбырап, Тунжурап тала тим
жатат. Тун кучактап жалдырап,
Чандай албас жол дагы,
Шыбырлабас жалбырак. Тынч
аларсын сен дагы, Сабыр кылсан
азыраак.

From the three bards.

(Gete, Lermontov, and Abay)

The mountains are sleepy, As if
they are floating needy. The fields
are keeping silent, As if they hug
the hills dreamy.

Roads can't stand up for the dust,
Leaves can't but whisper so fast. Don't
worry my leaves a while, Be patient,
you will come to so far.

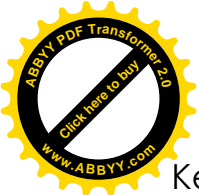
Кош Ала-Тоо уулун кети майданга.

Дүйнөнун жузун ерт алып,
Кара жалын капады.
Кыяндай журет шаркырап,
Кызыл кандын акканы.
Ушундай апаат кундерде,
Уяттан уят эмеспи, Уулундун
уйде жатканы.

2

«Айланам коркок болбо »-деп,
Айтканын эстейм эненин. Ай чапчып
суудай толкуган, Артымда калкым
турганда, Айыгышкан жоону
женемин. Барыктап багып естурген,
Баландын сына е н е рун. Жеримдин
бетин булгатпай, Желмогуз канын
тегемун.

Кулжалар отоп семирген, Кулпунган
гулу терумдун. Колоттон суун
шаркырап, Комузу болгон кенулдун.
Асмандап эркин ылаачын, Ардагы
болгон келумдун.

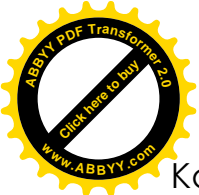
Көркөмдүү жерим сактоого,
Куралды колдон таштабай,
Курманы болом элимдин. 4
Атылып тоодон секирген, Булагын
эстеп журермун. Тан менен
шаншып ышкырган, Уларын эстеп
журермун. Аскадан аркар
каторгон, Кыраанын эстеп
журермун, Чымчыктар сайрап
отурган, Чынарын эсеп журермун.

5

Суусунга балдай татыган,
Сууларын кетпес кенулден .
Кейнегум чечип кепелек, Кууганым
кетпес кенулден. Туткалуу кыргыз
ак калпак, Тууганым кетпес
кенулден. 6

Эселек эстен т о р о лтуп, Эсинде
журдум мен дедин. Энекем
сенсин Ала-Тоо, Эмчегин соруп
эмгемин. Жашымдан кеенум шат
болуп, Жалтанбай журуп
кенгемун. елумден жаман эмеспи,
еч албай кайра келгеним.

Байлоосу жакшы келишсе,
Байгеде ар ат чыга алат. Элине
булук тушкенде, Эр жигит ошондо
сыналат. Кедери элдин кетпейби ,
Кек албай калса кубалап.

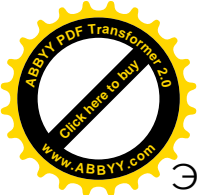
Кагылам журтум ишенген Кара
туткан баланар, Кармашкан
жоосун жыга алат. Аман кал
калкым ,Аман кал, Айлында
чардап жургемун. Аралап журуп
чонойгом, Адырдын жашыл
гулдерун. Сел алса кетпес
эсимден, Селкилер менен
каткырып, Селкинчек тепкен
кундерум. 9

Байлыгы суудай ташыган, Бактыга
баткан жеримсин. Секетин болуп
жаш жаным, Сен учун каным
тегулсун. Балбылдап Сары
жылдыздай, Майданда уулун
керунсун. Курманы болсом
мейличи, Курдаштар сурчу
емурду. 10

Жартыны болуп бир жешкен,
Жан, каныбыз бир дешкен,
Жарым менен коштошом.
Бакытташ, курбу замандаш,
Баарын менен коштошом.
Дуйнеден каргап жоготкун,
Душмандын жолун тоспосом.

11

Тепкедей чактан естурген, Тентетик
кылсам кечиргин. Агалар Аман
калгыла, Кыянат ишке баспаган,
Кылчайып жоодон качпаган,
Абалар Аман калгыла. Эрлерге
сутун эмизген,

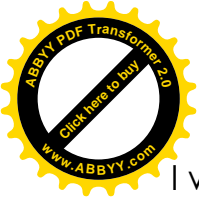

Энелер Аман калгыла.
Эмгектен жузу албырган,
Женелер Аман калгыла.
Эркеси болгон адамдын,
Ээлери жыргал замандын,
Момолор Аман калгыла.

Farewell my Ala-Too, your son left for the war. 1

The whole world took fire of the world war, Black smoke covered the clean sky and the walls. Red blood ran like a river in the great battle, Shame on your guys to stay at home during the war, During such a calamity that was brought to our door. I remember my mother's encouraging lovely words, She persuaded me "not to be a coward" in the world. My strong, heroic nation is behind me in support, I fight against declared enemy's face of the earth. Your dear son will show you how brave he is, What a hero, you, my dear country, bring me up. I'll pour out the witch's blood protecting my land, My beautiful land shouldn't be dirty and in other's hand. 3

Wildings were fed in my home land with flowers, Flowered fields are watered by snow here it is . The rivers run from the mountains like bright pearls, They sound like komuz melody from the mountains. The birds fly in the high and blue sky freely and higher. And above the lake as my dear host of my land, Protecting the beauty of my country with all my power .

I will die , but don't give my gun to the enemy's hand , I will struggle and fall in the battle but never give up .

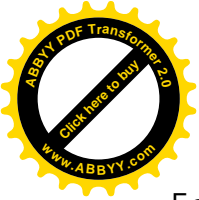
4

Waters of my country for ever, I'll remember, That spring out from the mountains and flow here. The melody of the beautiful hawk (ular) I'll remember, That sings its early morning songs for you so near. Eagles hanging in the air of my land I'll remember, That can grab and clutch the wild mountain deer. Your little birds twittering aloud I'll remember, That sang beautiful songs sitting on the wild birches. Your holy and sweet water I never forget, That allays thirst like honey to people's souls. My naked figure running I never forget, Chasing the butterfly flying in the sky .

My holy nation who work hard I never forget.
Relatives who had sweet relations with others,
I always remember all my happy childhood,
That was spent in my beautiful boyhood .
You are my dear Ala-Too where I was born,
I sucked your nipples like a child newborn .
I'm full of zest for life and ready to defend,
This was the way that I was truly brought up.
It is better to die for the sake of the motherland,
To surrender unconditionally and being given up.
If you train your race horse well for the competition,
It wins, which is great honor for the nation.
Young men should be ready to defend and to save it,
If there is great calamity in your native population.

If we can't defend and punish the arrived enemies, My nation will be overturned by us for the worst. Oh, my dears, believe me, we do all our best terribly, Make your dreams come true, make you happy. We fulfill our obligation in good faith and seriously,

Farewell my nation, farewell my dear friends. 8

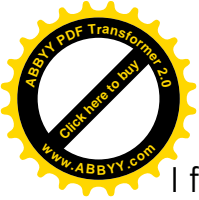
I spent together with you all my best years, I picked beautiful mountain, wild flowers. I never forget those days, those sweet years, That I spent with fine and beautiful ladies. Laughing and playing selkinchek ( ) at nights, Even if it were some troubled time of the villages. 9

Your treasure was immeasurable for me, Like a boundless ocean that is mighty. Oh, my Dear Homeland! My dear people, My pleasure is to die in the battle for you. Let me shine as a twinkling star in the battle, My joy is to be a victim of war, that's settled. For the sake of future generation and my nation, 10

I will say my farewell words to dear wife.
With whom I shared a loaf of bread that is holy,
Of whom I think as my best half of my life.
I will say my farewell words to my countrymen,
Whom I think best friends and who are dear to my heart.
To all of my nation who are hopeful for future,
Let me take the black curse from the land.
If I can't stop the cold war with my own hand,

11

I beg my pardon from my elder brothers.
I am sorry I was naughty sometimes , my dears,
You were together with me taking care.
My farewell words for you too,
Those who never did any harm to anybody.
Those who were bravest of the braves,

I farewell words for you too!

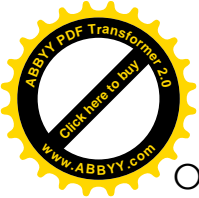
Oh my dearest and devoted mothers, You fed
with your milk all the heroes. My farewell words
to you too, Oh, my hard working sister-in-laws.
My farewell words to you, Those who were
endearing of my country. The hosts of the future
homeland, My farewell words for you too! 12

I am leaving to protect my motherland,
Oh, my dear and my loving country men.
I can't help admiring your pure mineral water,
The purest silver spring of the highest mountain.
The gorge of the wild leek like crisp lettuce,
Trying to fly far as a vulture in the blue sky.
I sang all the prime of the life of my motherland,
Later I hope that you will listen to the war news.
How I slaughtered our subtle enemies in red and green.

13

I changed the full speed of my writing pen, Into a sharp sword
now against the enemies. I left for the bloody battle to defend
my land, My country needed me, the reason I'm its citizen. It
was a duty of nation to defend my homeland, It was a duty of
the good man, I'm always ready. If there is a war against my
mother land, I am a sacrifice willingly offered and a steady
stand.

That is the law of the tradition and of our nation, Oh, my
motherland, don't say anyway in addition That your son is a
passive deserter in the whole creation. 14

Oh, my blue lake Issuk Kul that is never frozen, You are the pearl of the nation, you feel no cold. You always play with the wind on your horse, I feel always happy walking near the lake shore. Let me be waves my dear, and play on the lake, When I begin my full battle against the enemy, cor!

15

I was brought up in the place of the real paradise,
Where you can see shining glaciers and melting ice.
We had no problem in our life till this time,
I spent my life in the pasturage; that was so sweet.
I inflict harm while I am alive to defend my land,
Keeping our nation's honor until we lose our hands. (1942)

Арым

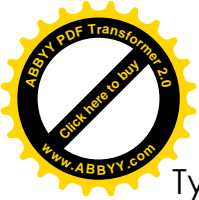
Калтардай тур кийинген кек ыраны, Буралган бетегеси чеп туланы. Самсаалап ар жылгадан ыргып чыгат, Седептей чагылышкан мин булагы.

Кергенде коз уялкан денсуз жайык, Устундо чарбалары малын жайып. Эгерде асылданса мал тукуму, Калбайт дейм Кен Арымда эч бир айып.

Оргуштап тец ортодон агат суусу, Берметтей кебук келкуп, атып буусу. Учкан куш, жайылган мал журген Адам, Шаттанат ,жадырашат чыгып чуусу.

Эмгекчи ысык чолдо орсо буудай, Жалмандап курчтан буткон орок тынбай. «Эс ал »- деп эркин тала аккан суусу, Чакырат кулумсуроо колун булгай.

Бир кезде ошол жерде мен да жургем, Тепки жеп «дулей турмуш залим кунден». Агызгын эгиндикке айдап булак,

Тур берип, мелтулдетуп курак - курак.
Суудан кере жутсун буудай, арпа,
Ачылсын жана дагы пахта булап.

Бул катым дал езуне барсын жетип,
Угулсун баардыгына сенден етуп.
Уюшкан жайыктагы колхоздорго,
Суундан берип тургун купулд е туп.

Бириккен койнундагы элин калын, Жоготуп
мите турмуш залым табын. Машина
трактору ишке кирип, Кылышсын келээр
жылдын эрте камын.

Турденгун жаны шаани койнунду ачсын,
Бетинди маданият буусу бассын. Эскиден
бойду тартып эркин силкин, Эмгексиз
жексен болуп алыс качсын.

Ылдамдап журок согуп еерчуп канын,
Купулдеп кубат берип эмгек алын.
Арнадым ушул каты алдыңызга, Бир кезде
кирим жууп бакан Арым.

Arym

The pastures seems in Arym as fresh as cucumber, Special grass is waving, that is not found anywhere. Thousands of springs comes out from each gorge, The springs reflect the real pearls from everywhere.

The pastures are shining with their cool values , All the cattle are fed in the lush pasture in bloom. If people's cattle grow more and more every year, There will be no beauty like Arum with its canoon.

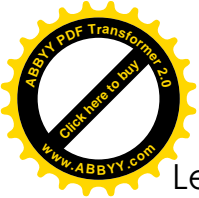
A brawling river runs in the middle of that beauty, As if pearls were boiling and sprinkling newly. Passing birds, cattle in the meadow, holidaymakers, They enjoy the time of the mountain in a nice moody.

If the workers reap wheat in the fixed fields, Sickles are shining from the their work of teams. The fields and pastures are waving to them to invite, Relax and enjoy of the mountain's best facilities.

Once I spent my time and my childhood there too, Suffering through old power, slack period and boom. Let mountain rivers be the eternal source for grain , Giving them a life ,to feed the cattle very soon. Let all grains to be watered deeply in the fields, Let the cotton farming flourish, and be fruitful.

Let my letter be sent right to Arum by itself, Let people and nature hear about by themselves. Let all the collective farms , newly organized, Use the water for the growth of different fruit.

All the people that are united in all items,

Let them punish old systems, aged customs. Let machines and tractors help them to work, Let them take care of the beautiful future lives. Let Arym have a new life fully flourishing, Let the people develop a new culture, I wish. Let our old life disappear from my dear Arym, Let the idlers be far away from my land .

Let your heart be strong and work hard , Let Arym support the people all the time. My message is devoted only to you, You brought me up from childhood of mine, Oh dear , my dear Arym!

Кышкы Тоо

Тен тайлашкан асманга,
Боорунда аска таштарда.
Кайгы менен мунайып,
Капталган муздак ак карга.

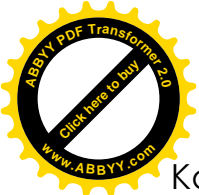
Булагы тонуп муз болуп,
Туйлабайт эргип оштонуп.
Унсуз сезсуз мостойуп,
Ургулейт тоом томсоруп.

Жайнаган гулду сагынып, Ак
кардан чапан жамынып.
Каарына алып кайран кыш,
Зыркырайт борон чамынып.

Санжырасы сайдагы, Бетеге
колкуп жайдагы. Кетенин
анын белгилейт, Кубарган
кыштын аймагы

Капчыгайлуу -терен -тоо,
Канылдап ырдайт аска-зоо.

Кармалып кыштын торуна,
Капалууб корксуз кышкы тоо.

Winter mountains

You are stretching forth to the sky, Your rocks are broadening for a mile. You are covered with a cold white snow, As if breathing with a sad heart of mine.

Unfailing spring is frozen like a glacier, It doesn't gush like a fountain playfull. It is keeping speechless, pregnant silence, As if it is napping from unrelieved nature.

Mountains are in their white snow coats,
Hungering for the summer flowers . When it is angry with the coming wild wind, The wind is whirling and roaring its notes .

The beauty of the of ravine is lost in winter, Green grass changed its background hiding. Everything shows the signs of the winter , And everything is in a winter coat whitened. Gorges are along with mountains, rocks, They are bawling about the rocks on tops. As if in the jail of the winter storms, Mountains are shocked and stormed by.

еткенду кайра эскербе

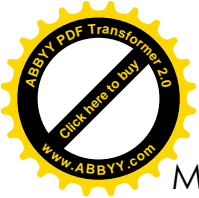
Кеп куйдуруп журекту,
Суйген кезим еткен чак.
Кекуректу каптаган, Куйген
жалын еткен чак.

Бир кезде мен да жалбарып ,
Садага кылдым жанымды. Ал
кезде сен да терс карап,
Сындырдын менин шагымды.

Уктабай тунде толгонуп,
ушкуруп сени эстедим. Уу
жуткуруп жаш жанга,
Уялбай басып кетчу элен.

Жакшы сездү, жакшы ырды, Сага
арнадым ырдадым. Жалынган
жашты бир карап, Жалооруп
райым кылбадын.

Кергенде сени кенулум,

Майдай эрип жиберген. Ошончо
суйуп журсем да, Укпадым жооп
дилинден.

Ошентип еткен жаш емур,
ечкон чептей саргарып.
Карганда неге айтасын,
Качанкы сезге жалбарып.

Жаш кезде неге ушундай,
Жалбарып кенул айтпадын.
Башканы суйуп башка ырдап,
Башканын ырын жаттадын.

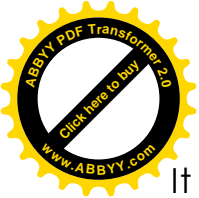
ечкен от кайра тamar жок, Откен
жан кайра жанар жок. Кайрылып
келбейт кенулум, Каргышты бузар
чамам жок.

Алтын сез далай корогон,
Келбетинди суреттеп. Акыркы
кунде жалынба, Ал кезде болбой
тилектеш.

Журегум жанып ечкен кез,
Кенулум калып кеткен кез. Отк
е н е мур е чк е н жан, Откенду
кайра эскербес.

Don't remember the past

I was sick for true and devoted love, It
was the time of my past and hard. My
heart bled for my sweetheart,

It was the time of my past love .

I fell in love with you, oh, my darling, I would
like to speak to heart smiling. You went back
from my sincere love, Offended me several
times my darling.

I never slept at night in the remote past,
Remembering you with a deep sigh last. You
gave me poison for my carnal pleasure, Left
without a word and a sense of shame.

All my best songs and the best words of mine, Were
devoted only for you, my sweet darling. You didn't
feel the beating of my poor heart, You did not
have any sympathy for me careing.

If I saw and met you, you ignored me at all , I was
melting like butter in the pot of all . I was a flame;
I was sick , hunkered for you, There was no
answer from your soul all in all .

I spent my youth like a nightingale and moon, On the
faded flowers in the field cool . Why do you remember
those past times, Don't you say anything wich is
meaningless soon.

Why weren't you sweet in my youth days,
And say endearing, kind words for me, hey.
You loved the other one, sang another song,
You also learned by heart the song of someone else.

The fire of my heart won't burn again once more, And
my soul will never lighten or be thrilled for. Be a good
soul and say nothing about it to me, I have no force to
break the word of love's honor.

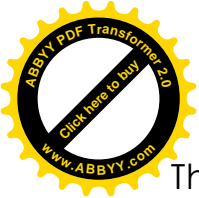
ЖУРЕГУМ МЕНИН ДОБУЛБАС

Журегум сокчу добулбас,
Добулдар тегин согулбас.
Санжырга керкем жеримден,
Сайрадым ырдап-сонундап.

Жемишти терип алууга,
Жеткинчек есту закымдап.
Турмуштун терип жыргалын,
Добулбас турбас сабырдап.

My heart is a dome drum

My heart is a dome drum with its tune, I thunder
at a drum with a purpose soon. Subtle delight
and beauty of my homeland, I sing up and it is a
great delight for me too.

The young generation is ready to pick, The fruits of their work and land to keep. Let's enjoy and taste the flavor of life , Let the drum make a tune for your need.

Айлуу тунде кел бою

Айлуу тунде кел бою, Ай
нурунда ойнойлу. Ак тамактуу
ардак кыз, Ал да келсе
болбойбу.

Кеп кечикпе куттурбей, Кеп
ойлонуп ушкурбей. Кел да кешуп
тим жатат, Кептен сени
куткендей.

Муздак шамал бетке урат, Мун
кенулду кош кылат. Асманданып
ак чардак, Алда кайдан
ышкырат.

Айлуу тунде кел бою , Ай
нурунда ойнойлу. Ак тамактуу
ардак кыз, Ал да келсе
болбойбу.

Moonlit night in the lake

Moonlit night in a beautiful lake, Youth, it is pleasure to play. Let the young, the beautiful, the brave, Get together, enjoy life, the taste of fame.

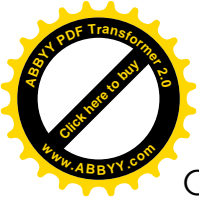
Let them not wait for a long time, Without thinking and a weary sigh. The lake is calmly sleeping and still, As if it is waiting only for your coming.

A cold wind blows on your bare head, It makes remember my days; go ahead. Seagulls flying so high in the moony night, Giving different sounds from far away nest.

Moonlit night in a beautiful lake, Youth, it is a great pleasure to play. Let the young, the beautiful, the brave, Get together, enjoy life, the taste of fame.

Омур

Санап санап эсептесен емурду,

Откен емур балдан ширин керунду. Жел
жетпеген желмаяндай мал менен, Жетип
кууп жетер белеем емурду.

Куугум кирип кун батканын койсочу, Саат
жылып баратканын койсочу. Оюн, кулку
салтанатка жарашкан, Омур шагы бурун
какпас болсочу.

Life

If I count and count again my life indeed, The
past life seemed to be so sweet. Can I find
death and win a contest , Riding a camel that
runs with high speed.

May the evening twilight come every day, May
the clock not tick from day to day. Happy days
that are reflection of our life, May life's branch
not have blossoms fall,hey!

Толкундар арасында

Толкундай толкур убагым,
Толкундан ырлар сурадым.
Толгоосун тартып толкундун,
Толготуп мен да турамын.

Толкунум толку ар дайым,
Толкундуу доошун угайын.
Толкундап сенин доошуна,
Толголуу куулер табайын.

Among the waves

It is time for waves to play, I asked a
song from the waves. I see the waves
are giving birth, I was somewhat
worried in a way.

Let the waves wave again and again,
Listening to the sounds of the waves. And
being embarrassed by the waves, Let me
write wonderful wavy melodies.

Кыздын канаты

Алыскы тоонуну боорунда абышка кемпир болушат. Алардын эркелетип баккан Сырта деген жалгыз кызы болот Сырга учкучтар мектебин да бутуруп чыгат. Сырганын ата -энеси жайлоодо колхоздун малын баккан атактуу адамдардан болушат. Сырганын энеси катуу ооруга учурайт. Чек арадагы биздин аскерлердин командованиеси тезинен жардам сурап , борборго кабар кылат. Борбор самелет жибермек болот. Бирок учкучтардын эч кимисине алыскы тоонун арасы тааныш эмес, конуучу аянтчаны таап конуу кыйын. Картаны караганда Сырга езу терелуп ескен жайлоо экенин билет. Ал жердин тузу, кыры Сыргага тааныш. Учууга Сырга суранат.Поэманын бул болугундо Сырга жерине учуп барып,оору энесин ажалдан куткарып алгандыгы айтылган .

Асманда сызып баратып, Алдына
Сырга карады. Жаштыкта ескен
тааныш жер, Жазбастан баарын
санады .

2

Кечкенде жуктер кулаган, Кыяны
Сыргы тааныды. Кегучкен салган
кек жарга, Уяны Сыргы тааныды.

3

Жылаандай жаткан ийрилип,
Жолдорду Сырга тааныды.
Куугумге чейин гул терген,
Жондорду Сырга тааныды.

4

Жашынмак ойноп бекинген,
Таштарын Сырга тааныды.
Алдастап булак аскадан,
Акканын Сыргы тааныды.

5

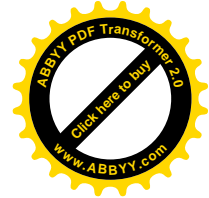
Жашында ойноп журген жер,
Шаттыкка салды Сырганы.
Чабытта куштай айланып,
Шанданып Сырга ырдады.

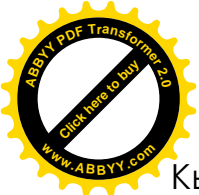
6

Жомокто ишти чын кылган,
Керемет менин заманым. Ак
кептер учуп жетпеген,
Асманда кетип барамын.

7

Кыбырап журген жаныбар,

Кызыгып мага карагын. Кек
зоодон эргип чуркаган,
Кийиктер мага карагын.

8.

Кез жетпей кекте чиренген,
Бийиктер мага карагын.
Кунчулук жерде талбаган,
Кулуктер мага карагын .

9

Асылса душман бузалбас,
Аскадай таалай тургузган.
Алдынын чыкса калын жоо,
Арстандай чачып ыргыткан.
Алдейлеп мени естурген,
Айланамын кыргыздан.

10

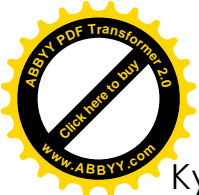
Салкындап соккон шамалга,
Жайкалган жайдын тулацы.
Жаадырап гүлдер ачылып,
Жайлоонуну толгон убагы.

11

Булутсуз асман кегеруп.
Толкунсуз келдей керунген.
Колхоздун айлы мемиреп, Кун
нуру кектен тегулген.

12

Куркуроп жаткан дайранын,

Кулагын тунат шарына. Чар
тарап толуп жайнаган,
Жайылып жаткан малына.

13

Айыл четинде ергенун,
Ичинде элдер топтолгон.
Кынкыстап алсыз ун чыгат,
Кыйналып жаны онтогон.

14.

Оорунун башын желеген , Карыя
баткан кайгыга. "Кантемин эмне
болом "-деп, Кабарды салган
айлына .

15

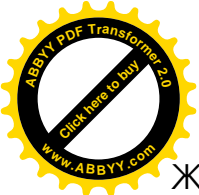
Кемпирдин кетип шайманы,
Узулуп кете жаздады. Алайган
кезун агартып, Арманын айта
баштады.

16

"Карыганда тереген, Сыргамды
кербей елембу" "Карыган емур
жашарган Жыргалды кербей
елембу Кагылайын эрмегим
Эстесец боло эненди "

17

Айтканда кемпир бул сезун,
Асмандан дабыш угушту.

Жашы дебей карт дебей,
Жабыла чуркап чыгышты.
Чагылат кунге самолет,
Таныркап карап турушту.

18

Куркуреп чыккан унуне,
Жайылып жаткан мал уркту.
Кишинешип айгыр, бээ,
Айлана чуркап , тай уркту.

19

Желедеги кулундар,
Тыбырчылап туйлады. Сайгак
кууган немедей, Чуркап
барат уйлары .

20 .

Чырылдап торгой асманга ,
Кетерулуп ал учту. Уясын
басып уктаган, Канаттуунун
баары учту.

21.

Уламдан улам жакындап, Уну
кулак тундурду. Илгерки
тааныш жерине, Имерип
келип кондурду.

22.

Туш туш жактан айылдан,
Баары чуркап келатты.
Келин кызы кемпири , Чалы
чуркап келатты. Энтигишип
жаш балдар, Дагы чуркап
келатты.

23.

Айласы жок оордунан ,
Кемпир калды туралбай.
Карыя да барбады ,
Кемпиринен чыгалбай.

24.

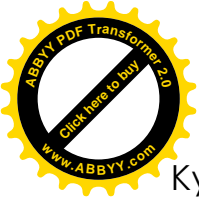
Калган жандын баардыгы, Туп
кетере келишти. Тосуп чыккан
алдынан, Эки киши керушту.
Кездерундеайнеги, Башында
бар тумагы. Кеп жыл керуп
журсе да, Таанышпады
Сырганы.

25.

Туулган жерин кергенде,
Суйунучу батпады . "Мен
Сырга деп бек кулуп",
Тумакты алып таштады.

26.

Кучакташып епкулуп,
Курчап алды Сырганы.

Курбу, курдаш женелер,
Кубангандан ыйлады. "Ким
ооруду мында деп Сыргы
акырын сурады.

27.

- -Ооруп жаткан энекец,
Кейибегин чырагым. Оору
киши кайсы деп, Кайдан
барып сурадыц.

28

Ирени кетти кумсарып ,
Укканда тууган энени.
Аркасын кылчак карабай,
Айылга басып женеду.

29.

Биздин уй кайсы керсетчу,
Энемди барып ебейун.
Алдейлеп баккан апакем,
Аманында керейун.

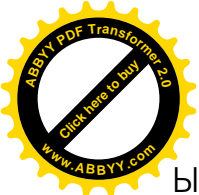
30

Эшикти ачты бир келин ,
Энкейип кирди Сыргы жан. Ак
сакалы жайкалып , Атасын
керду ыйлаган.

31.

Айланайын атаке , Алдында
турган Сыргамын. Сагынып
келген кызынды,

Ый менен капа кылбагын.

32. -

Чынбы кулак укканым,
Атаке деген унунду.
Кучактап алып Сырганы,
Шолоктор ыйлап суйунду.

33.

Апасынын башынан ,
Мунайып Сырга желеду.
Ким берилип суйбесун,
Кетеруп баккан энени.

34.

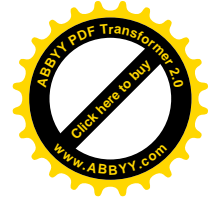
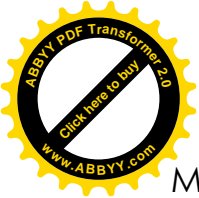
Актайын ак сут карзынды, Кезунду
ачып суйлегун. Тилеги катсын
елумдун, Жыргалын кергун
дуйненун.

35.

Талыкшып жатпай энеке,
Таанысан боло баланды.
"Энемдин жайы кантет "-деп,
Доктурга Сырга карады.

36.

Журегун тыншап оорунун,
Жылмайып доктор суйледу. Учалы
азыр кечикпей ,

37.

елумден алыс бул киши,
Куттуктап кармайм колунду. /з
колу менен энекец, /ткерет
сенин тоюцду. 38.

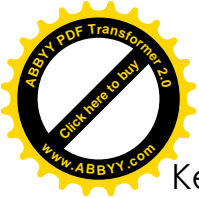
Бетинен нуру чачырап, Толкундай
сырга кубанды. Колуна алып
энесин, Кетеруп Сырга чыгарды.

39. Жадырап кулуп баарысы,
Жабыла калбай барышты. Этят
менен кемпирди, Самолетко
салышты . 40.

Куркуреп мотор айланды,
Тетигин Сырга басканда. Ак
шумкар эргип учкандай,
Айланып чыкты асманга .

41.

Как зоонун башын кыдырып,

Кекелеп Сыргы женеду.
Катуулап урган шамалга,
Кездерун ачты энеси .

42

Асмандан кезТн айрыбай,
Карыя турду кубанып.
Калтырак басып суйледу,
Добушун катуу чыгарып.

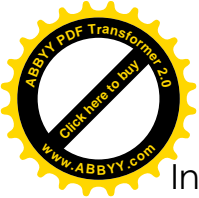
43.

Айланайын калайык,
Абайлап дагы карачы.
Асмандан сызып бараткан,
Ардагым Сырга канаты.

Талпынып куштай садага ,
Таалайлуу кылдыц атацды.
екунуч болбос дуйнеде,
емурум кайра жашарды.

Канатту кылган адамды
Учурган кекке баламды
Кагылам ошол кишиден
Жасаган ушул заманды

The wings of the daughter.

In the mountains of our country there lived an old woman and an old man.

They had only one daughter, who was very dear to them, and her name was Syrga. She was so brave. She graduated from pilots' school and worked as a pilot. Her parents were cattle breeders in the mountains, and as a result of their work they became famous and very respected people among their countrymen.

One day her mother was ill unexpectedly, and the country border guards wanted to help her, so they asked for a doctor to come to the mountains from the capital. The main doctor's staff in the capital decided to send the doctor by helicopter, but all the pilots were at a loss because they did not know where to land or how to find the place where the sick woman lived. When Syrga looked at the map she recognized the place where her parents lived. It was the place where she was born and spent her childhood. Every corner of the place was known to her, so she asked permission to fly the doctor there. The poem tells us how she flies to the mountainous country and saves her own mother from death.

1

Flying above the homeland's sky,
She looked at the mountains high.
The places where she spent her childhood,
She recognized every place, that was nice.

2

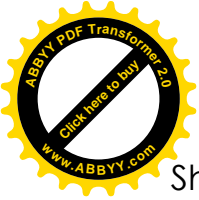
She got to know the old ravine where,
Their staff once had fallen down here .
She got to know the old place where,
The dove builds its nest , situated here.

3

She got to know the old road where, Like
snakes were rolling here and there. She got
to know the nice hills where, She picked the
flowers till noon there .

4

She got to know every stones where,

She played hide and seek everywhere. She
found spring at the very top rock, Falling
down like splashing pearls there.

5

The place where she spend her childhood,
Made her enjoy and have a happy mood.
She flew in the sky like a wild bird ,
She sang a song and shined like a moon.

6

Fairy tales became true in real life here , Enjoyed
with great pleasure by and near. Like a bird I am
ready for the flight there , I can reach that is
impossible for anywhere.

7

Oh my dear and beloved living beings , Look at
me how high I am flying. Wild deers, that run on
the top of the rocks, Look at me right now and
tell your feeling.

8

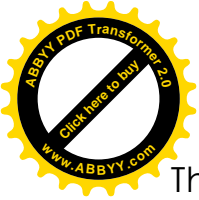
Oh, my dear swelling mountains, Look at your
grown up daughter. Look at me, my dear horses
and mares, Who are never tired from running.

9

Enemies can not ruin and divide my nation,
They are happy when they are united .
If you meet real killkiny cats on your way,
People kill them and break then into pieces.
I can't help admiring my dear motherland ,
That you brought me like a real hero of the country.

10

The time when you will feel soft wind,
The grass is waving its wings so mild.
You can enjoy different coloured flowers,

The pastures of my nation that are so nice.

11

The cloudless sky seems blue , Like a lake with no waves cool. A Village looks like it is sleeping, As if sun is shining from the heaven.

12

You can't stand for stormy voices of the river, That are heard from the top of mountains here. You can't help admiring pastures of the country, It was pleasure to look at the beauty of nature.

13

Arriving to a white boz uiy of the the village , There were a lot of people near the hills . Hear moaning and the soft voice of a woman, You may feel her pain and courage seems.

14

The old man who is by the old lady , Seems grieving, depressed and plain. He is alarmed about his old woman, People were with him in moment of pain.

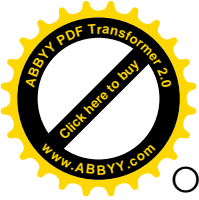
15

The old woman suffered from the illness, She was even on the point of the death.

Thinking about the other world to go, She began to tell her sorrow for all cases.

16

I gave a birth in my old age to care of her, Is it fate that I can't see my only daughter. Her name is Syrga, who is far from me, Why don't you remember your old mother.

Oh, my dear and my only darling ,no other

17

As soon as she finished words about her daughter, There appeared a plane and its voice was heard . All the neighbors ran out of the urta to the plane, It was shining and the people were shocked again.

18

The cattle were afraid of the plane voice, That were in the pastures and meadows. The horses neighed, cows mumbled louder , They run around and after each other .

19

The foals that are tethered, Troubled for the voice of the plane. The cows mumbled here and there, As if gadfly touched them with pane.

20

A little bird is flying in a fidget, Flew higher and higher in need. The birds that nested in the trees, Flew up to the sky indeed.

21

The roar of the plane stunned, They hurried up stumbling. Syrga stopped the plane , On the area where she planned.

22

People came from all places, They were eager to see the plane. Girls, women and old ladies, Also old men and aksakals came. There were also many children, Who would like to see the plane.

23

The old women who called ambulance,
Can't get our but keeping silence. The old
man who took care of her, Can't meet her
and the plane as well.

24

The whole village came to see the plane, There
was nobody who came in vain. They saw two
people who get off the plane, With their eye
glasses as well as with caps. Though they know
Syrga well for ages They could not recognize her
in this case 25

When she saw her native village, She
can't but being glad to reach. "It's me,
Syrga" smiling pleasantly , She took off
her cap from her head

26

They greeted her sincerely, Was hugged,
welcomed dearly. Friends, relatives and
sister in laws, Were about to cry ,were glad
nearly. "Who was ill "asked Syrga whispering,

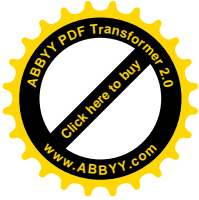
27

It is your mother who was ill. Do not
worry, you are here still, Why do you ask
about sick person. Don't you know
about it alittle,

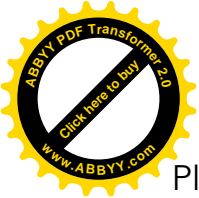
28

Her face suddenly became pale. Hearing about
her mother's case , She walked to the village
without a pause. She directed her way to chaze.

29

Please show me our "boz uyi Let me kiss my dear mommy. Let me see my dear mother, While she is alive , my dear honey. 30

A young woman opened the door, She entered the house to see her. The generous white beared person, Was sitting and crying about her . 31.

"Oh, my dear daddy,it's me, I am Syrga who came to see you. I missed you and mommy so much, Do not trouble me with your face sad.

32.

Is it really you, my daughter , Is it your voice that I hear. Hugging his daughter so strongly, He shed his tears sitting near.

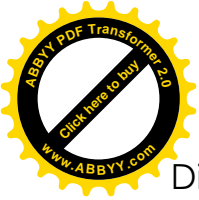
33.

Comeing up, touched her head, Her heart felt something and sank. Her mother is worthy for her love, Like all the mothers of the world. 34.

Let me do all my best for you, As you feed me , my honey. Let the death be damned for ever, Enjoy your life my darling, you.

35.

Don't be passive , my dear honey ,

Did you recognize me my dear mommy. "What' s up ,
what will happen to my mother", She stared to the
doctor with the hope , sunny.

36.

The doctor listened to her heart,
Smiled cheching her pulse. Let's fly
to the capital quickly, We will save
your mother's life. 37.

There is no sign of the coming death, Congratulations I
would like you to send. Mommy will manage your
wedding party, As soon as she recovers and will be
healthy. 38

She was charmed by the news, Sun rays
appeared in her face . She took her
mother into her hand, And helped to
put her to the plane. 39.

All the village were glad to hear good news,
Everybody came to see her off that suits . They put the
old woman into the plane , With great attention and a
fragile touch.

40.

The engine roared louder and louder, When
Syrga press the button outer. The plane
moved quickly like a bird, And flew into the
sky as a new comer.

41.

She flew on the top of the highest rocks, As the wind
began to blow and to knock. She opened her eyes
widely and watching, Around the high mountains and
stock .

42.

The old man stared at the sky, Being happy, enjoying sunshine. His voice trembled from the happiness, But surely and and strong and nice.

43.

Oh my dear people , my countrymen, Look at the sky , you , she , he and then. It's my daughter who is flying like a bird , It is my daughter's wings of her plane .

44.

Let you fly like a bird my darling,
You made me happy and charming.
I never regret in my life now ,
You made me happy, oh my cute darling.

45.

I would like to thank and endear the people, Who gave wings to my daughter in need. Those who made her fly above the highest sky, Those who gave a happy life to her indeed .

